

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@gov.fi

Keski-Suomen hyvinvointialueen lausunto pelastustoiminnan päivitetyn toimintavalmiuden suunnitteluohjeen luonnoksesta VN/18671/2022

Keski-Suomen hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausunnon-
antoon. Olemme tutustuneet lausunnolla olleeseen aineistoon ja to-
teamme seuraavaa.

Päivitetty ohje ohjaa pelastuslaitosten toimintaa suunnitelmallisem-
paan, tiedolla johdettuun ja faktoihin perustuvaan toimintaan. Keski-
Suomen hyvinvointialue näkee hyvänä, että kansallisesti yhtenäisiä
periaatteita varten on laadittu yhdenmukaiset kriteerit. Nyt annettava
ohjeistus ottaa huomioon myös onnettomuuksien ehkäisyn merki-
tyksen riskialueiden perusteella määritettävässä palveluverkossa.
Keskeistä on se, että pelastustoiminnan toimintavalmiudella ja sii-
hen liittyvällä toimintavalmiusajalla sekä pelastustoiminnan suoritus-
kyvyllä katetaan ne jäännösriskit, mitä onnettomuuksien ehkäisyn
toimenpitein ei ole saatu riittävästi minimoitua.

Ohjeen muutoksien osalta on tunnistettu, että tämä saattaa aiheut-
taa kustannusvaikutuksia osalla hyvinvointialueista. Lausuntomate-
riaalista ei käy ilmi, että kustannusvaikutusten laajempaa analyysia
olisi tehty. Tämä olisi perusteltua nykyisessä taloustilanteessa ja oh-
jeen aiheuttamat kustannuslisäykset tulisi huomioida valtion rahoit-
uslaskelmissa.

Yleisenä huomiona on, että tämänkaltaiset, mahdollisesti pelastus-
toiminnan kuluja merkittävästi lisäävät toimintaohjeet tulee antaa la-
kina tai asetuksena, jolloin rahoitus toiminnan muutostarpeisiin olisi
mahdollista saada valtiolta.

Alla on kirjattu tarkemmat huomiot luonnoksesta. Numerointi nou-
dattelee luonnoksen kappalenumerointia.

3.2.1 Pelastustoiminnan toimintavalmiussuunnitelma

Luonnoksessa on mainittu, että pelastustoiminnan toimintavalmius-
suunnitelman julkisuuden arvio pelastuslaitos. Toimintavalmius-
suunnitelman sisältö vaikuttaisi olevan pääosin salassa pidettävää,
joten suunnitelma voitaisiin ohjeistaa kokonaisuudessaan salassa

pidettäväksi. Tällä varmistetaan, että tieto ei karkaa vahingossa julkisuuteen.

Toimintavalmiussuunnitelman yhteensovittaminen on kirjattu tehtäväksi yhteistyöalueen pelastuslaitosten kesken. Yhteensovittaminen tulee tehdä kaikkien naapuripelastuslaitosten kesken. Keski-Suomessa tämä koskee yhteistyöalueen pelastuslaitosten lisäksi viittä pelastuslaitosta.

4 Pelastustoiminnan palvelutarpeen arviointi

Riskiluokkien määräytyminen ja tästä muodostuva palvelutarve perustuu uuden ohjeen mukaan yhä enemmän onnettomuushistoriaan. Kuinka ohje ottaa huomioon uusien alueiden rakentumisen ja palvelutarpeen ennakkoinnin näillä alueilla, joissa onnettomuushistoriaa ei vielä ole?

Riskiluokkien määrittämisperusteena käytettävä kohonneen pelastuspotentiaalin onnettomuudet (KoPPO-rajaus) nähdään hyvänä. Tällä saadaan määriteltyä alueet, joissa tapahtuu todellisia kiireellisiä pelastustehtäviä ja näin rajalliset resurssit saadaan kohdennettua mahdollisimman todenmukaisesti. Ristiriita tässä määrittelyssä on siinä, että toteuman arviointi tehdään kaikkien kiireellisten pelastustehtävien osalta. Näkemyksemme mukaan määrittely ja toteuman arviointi tulisi perustua samoihin kriteereihin.

Riskiluokkien määrittelyssä yksittäisen riskiruudun luokka voi pudota alemmaksi viereisten ruutujen vaikutuksesta. Tämä on hyvä uudistus, sillä Keski-Suomen alueella on tunnistettu yksittäisiä I ja II riskiluokan ruutuja, jotka edellyttäisivät palvelujen lisäämistä alueelle. Laajempien kokonaisuuksien tarkastelu resurssitarpeen määrittelyssä on perusteltua ja järkevää sekä toiminnallisesti että taloudellisesti.

Riskiluokkien määrittelyn lisäksi palvelutarpeen arvioinnissa täytyy jatkossa ottaa huomioon suorituskykykohtainen arviointi. Tämä saattaa johtaa hyvin vaihtelevaan lopputulokseen pelastuslaitosten välillä. Lisäksi yksittäisten kohteiden vaikutus saattaa johtaa suorituskykyvaatimuksen kautta merkittävään palvelutarpeen lisäykseen ilman, että tämä tulee huomioiduksi rahoituksessa.

Suorituskykykohtainen arviointi on uusi vaatimus ja tämä on ohjeistettu hyvinvointialueiden vastuulle. Tämän osalta olisi perusteltua tehdä tarkempi vaikutusten arviointi ja määritellä kuinka tämän toteutumista valvotaan.

5 Toimintavalmiuden suunnittelu ja

6 Muodostelmien hälyttäminen ja valmiustasot

Uudessa toimintavalmiussuunnitelmassa on havaittavissa päällekkäisyyksiä nykyisen palvelutasopäätöksen ja riskianalyysin laadinnan kanssa. Toisaalta päällekkäisyyttä on myös pelastuslaitosten valmiussuunnitelmien kanssa. Tämä lisää hallinnollista päällekkäistä työtä, vaikka tarkoitus olisi keventää ja selkeyttää asioita. Mikäli toimintavalmiussuunnitelman laatimisvelvoite pysyy luonnoksen esittämässä laajuudessa, tulee vastaavasti palvelutasopäätösprosessia keventää tältä osin.

Ohjeluonnoksessa on kirjattu, että toimintavalmiuden suunnittelu tehdään 100 % tavoittavuuden mukaisesti. Toteumaa arvioidaan 50 % / 80 % mukaan. Tässä on ristiriita ja 100 %:n suunnittelu johtaa merkittäviin kustannuslisäyksiin. Tarkasteleeko laillisuusvalvoja ainoastaan toteumia vai ottaako kantaa suunnitteluun?

Hyvä uudistus luonnoksessa on pelastusryhmää pienempien muodostelmien hyödyntämisen mahdollisuus tietyissä tilanteissa. Tämä on rajallisten resurssien järkevää ja kustannustehokasta käyttöä. Kärkiyksikkö tunnistetaan määritelmässä ensimmäisenä yksikkönä ja mahdollistetaan kärkiyksikön käyttö itsenäisenä yksikkönä tietyissä tehtävätyypeissä. Perusteltua olisi kirjata tarkempi määrittely tehtävätyypeistä, joissa kärkiyksikön käyttö itsenäisesti on mahdollista. Muutoin asian arviointi jää laillisuusvalvojalle ja tässä saattaa tulla alueellisia tulkintaeroja.

Kappaleessa 5 on viitattu pelastustoimen valmiussuunnittelun ohjeeseen sekä pelastustoiminnan johtamisen valtakunnallisiin periaatteisiin. Näitä ohjeita ei ole vielä olemassa, joten ei liene järkevää viitata näihin tässä yhteydessä.

7 Toimintavalmiuden arviointi ja kehittäminen

Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikojen toteumaa tarkastelujaksoissa pidetään hyvänä. Tällä saadaan parempi käsitys ruutujen kehityssuunnasta ja nähdään toimenpiteiden vaikutukset nopeammin. Hyvää on myös se, että vuositarkastelussa otetaan huomioon ruudut, joissa on vähintään viisi tehtävää. Tällöin yksittäiset huonosti tavoitetut tehtävät eivät muodosta ongelmaruutua.

Luonnoksessa toimintavalmiustason toteutuminen pelastusjoukkueen osalta edellyttää, että myös pelastusjoukkueen johtaja on paikalla määrättyssä ajassa. Tämä ei ole tarkoituksenmukaista ja vie kehitystä taaksepäin. Nykyiset operatiiviset johtamisjärjestelmät

ovat rakentuneet niin, että johtaja voi tulla kauempaa ja johtamistoiminta on mahdollista aloittaa etänä. Myös johtamisen opetus perustuu tähän malliin. Luonnoksessa esitetty vaatimus aiheuttaa merkittäviä muutoksia ja kustannuksia useilla hyvinvointialueilla.

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää pelastustoiminnan päivitettyä toimintavalmiuden suunnitteluohjetta tärkeänä askeleena kohti entistä suunnitelmallisempaa, faktoihin perustuvaa pelastustoimintaa. Ohjeluonnos tunnistaa hyvin muuttunutta toimintaympäristöä ja pyrkii vastaamaan sen tuomiin haasteisiin.

Alueelliset erot hyvinvointialueiden välillä ovat merkittäviä, joten pelastustoiminnan toimintavalmius tulee pystyä järjestämään ja tuottamaan hyvinvointialueen tarpeiden mukaisesti. Muutosten taloudelliset vaikutukset tulee selvittää ja ohjeistuksesta aiheutuvien kustannusten mahdollinen lisääntyminen tulee huomioida tulevissa hyvinvointialueiden rahoitusosuuksissa.

Jyväskylässä 10.9.2024

Keski-Suomen hyvinvointialue